

Mevrouw de Voorzitster,
Mevrouw,
Mevrouw de Algemeen directeur,
Dames en Heren,

Het Leopold III-Fonds heeft tot doel de studie en het behoud van de natuur te bevorderen.

Meer concreet betekent dit dat het Leopold III-Fonds bijdraagt tot de financiering van expedities met het oog op de studie van de biodiversiteit, alsook van volkeren die intens met de natuur zijn verbonden.

De vorsers die een subsidie voor veldwerk hebben bekomen, moeten na hun terugkeer een wetenschappelijk verslag indienen. Deze verslagen worden opgenomen in het Jaarverslag van het Fonds, dat op de website *in extenso* kan worden geraadpleegd.

De activiteiten van het Leopold III-Fonds zijn in de loop van ons 40-jarig bestaan enigszins geëvolueerd.

In de periode 1973-1985 steunde het Fonds een tiental grootschalige expedities, waarvan, zoals H.K.H. prinses Esmeralda reeds citeerde, er twee onder de persoonlijke leiding stonden van de Vorst: Irian Jaya en de Andamanarchipel. Daarnaast wil ik nog vermelden: de Mount Kenya Bio-Expedition in 1975 door de Universiteit Gent, met niet minder dan 40 deelnemers, en expedities naar Kameroen, Malawi, Namibië en Sulawesi.

Het Leopold III-Fonds gaf financiële steun aan projecten die tot doel hadden het natuurlijk erfgoed veilig te stellen. Inzake oprichting en beheer van nationale parken werden vooral in de jaren '80 initiatieven gesteund in Paraguay, Senegal, Rwanda en de D.R.Congo. Meer recent financierde het Fonds activiteiten in en rond het immense Nationaal Upembapark in de provincie Katanga.

Het Leopold III-Fonds heeft in de periode 1976-1997 zijn actieve en continue steun verleend aan de werking van het biologisch station op het eiland Laing aan de noordkust van Papoea-Nieuw-Guinea.

Dat station kwam er op initiatief van twee hoogleraren van de ULB en dankzij financiële steun van diverse instellingen, w.o. het FNRS en het toenmalige NFWO. Koning Leopold schonk aan het station o.m. een 10 m

lange motorzeilboot, waarmee een aanzienlijk deel van de noordkust van Nieuw-Guinea werd geëxploreerd.

Het bilan van dit station, dat de naam kreeg 'King Leopold III Biological Station of Laing Island' is zonder meer indrukwekkend. Vorsers van zowat alle Belgische universiteiten en wetenschappelijke instellingen gebruikten het, vaak met financiële inbreng van het Leopold III-Fonds, meer dan 150 keer als hun basis. Ze verrichtten er onderzoek naar koraalriffen, algen, kwallen, schelp- en schaaldieren, stekelhuidigen, spinnen, insecten en reptielen.

Tientallen doctoraten en meer dan 550 wetenschappelijke publicaties getuigen van de immense inzet die velen hebben betoond op een geïsoleerde plek op de evenaar, in omstandigheden die weleens werden omschreven als 'l'enfer de l'homme blanc'.

Het koraaleiland, dat op zijn hoogste punt slechts 50 cm boven het niveau van hoog water uitsteekt, was 800 m lang en gemiddeld 60 m breed. Via *Google Earth* zie ik dat het nu 25% korter is en 10% smaller. Stijging van de zeespiegel? Wellicht. Het getuigt van vergankelijkheid. Wat wel zal blijven zijn de omvangrijke collecties die het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen hebben verrijkt en op taxonomisch, biogeografisch en fylogenetisch vlak een onschatbare aanwinst betekenen.

De rode draad in de activiteiten van het Leopold III-Fonds is de financiering van onderzoekers, ook doctoraatsstudenten. Alle Belgische universiteiten en wetenschappelijke instellingen komen hiervoor in aanmerking. Bij de meeste zendingen in ontwikkelingslanden worden ook plaatselijke onderzoekers, doctorandi en technici betrokken.

De exploratie van de natuur, de studie van biodiversiteit én het natuurbehoud staan centraal. Meer dan 300 terreinzendingen, naar Afrika, Centraal en Zuid-Amerika, Zuidoost-Azië, Oceanië én de poolzeeën werden tot nu toe gesponsord.

Etnografisch onderzoek richtte en richt zich vooral op indianen in Brazilië, de voorliefde bij uitstek van wijlen Leopold III, maar ook op nomadenvolkeren in Oost-Afrika. Biologisch onderzoek bestrijkt alle groepen dieren, planten, zwammen en micro-organismen. Kwetsbare en met uitsterven bedreigde soorten zijn een focus. Voor gedragsstudies van bonobo's, chimpansees en gorilla's worden vaak subsidies aangevraagd. Tussen haakjes, wat zeer opmerkelijk is, het zijn altijd vrouwelijke vorsers die zich toeleggen op de studie van het gedrag van mensapen. Een aspect van moederliefde?

Alle publicaties die voortvloeien uit exploraties gefinancierd door het Leopold III-Fonds worden gecompileerd. We tellen er op dit ogenblik meer dan 1.350. De referenties ervan, vaak ook de volledige tekst, zijn op de website van het Fonds beschikbaar.

Een punt waar het Leopold III-Fonds veel belang aan hecht is de definitieve bestemming van het verzamelde materiaal. De voorkeur gaat uit naar de drie grote wetenschappelijke instellingen van het land, te weten de Nationale Plantentuin, het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika en het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Daarenboven wordt sterk aanbevolen om een deel van de bestudeerde collecties terug te bezorgen aan het land van herkomst, waar het als een referentieverzameling toekomstgericht voor de plaatselijke onderzoekers goede diensten kan bewijzen.

Globaal beschouwd sluiten de activiteiten van het Leopold III-Fonds nauw aan bij aspecten van ontwikkelingssamenwerking die in de drie voornoemde nationale instellingen worden gerealiseerd met de recurrente, financiële steun van de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking. Daarom streeft het Leopold III-Fonds naar synergie inzake uitwisseling van gegevens, transfer van know-how, capacity building en valoriseren van collecties.

Het Leopold III-Fonds voor Natuuronderzoek en Natuurbehoud bestaat 40 jaar. Nog één van de elf stichters is in leven: em. prof. dr. Jacques Maton, plantkundige van de Universiteit Gent. In een brief drukt hij zijn ontroering en spijt uit niet aanwezig te kunnen zijn.

Verder schrijft prof. Maton, ik citeer: "Sinds de stichting is zoveel belangrijk onderzoek kunnen gebeuren, eerst onder het voorzitterschap van Z.M. koning Leopold III, nadien onder het voorzitterschap van H.K.H. prinses Esmeralda. Aan beiden moeten wij onze grote waardering en bewondering uitdrukken voor de talloze onderzoeken die het Fonds mogelijk heeft gemaakt."

Dank voor uw aandacht.

Dr. J. Van Goethem
Uitvoerend secretaris